

Noorte Riigikogu 2010

Eelnõude kogumik

Rohelise majanduse kontseptsioon võib välja kasvada suurimaks majanduse ümberkujundamise protsessiks pärast tööstusrevolutsiooni. Selle kesksed tegurid on säästev mõtlemine, jätkusuutlik majandamine ning vajadus innovatsiooni järele. Eestit iseloomustataksegi sageli kui juhtivat IT-riiki, meil on palju tunnustatud teadureid, meie rahvas on looduslembene ja meie soodne asukoht kingib meile tänagi uusi võimalusi.

Kuidas peaks Eesti ära kasutama roheline majandussektori arengut maailmas?

Keskkonnamisjon: Agnes Savik, Margus Potisepp, Maire Orusaar, Britt Ingeborg Loomägi, Anna-Liisa Kuslap, Careelika Kuik, Maigi Käige, Uku Kaljund, Annika Jurs, Gina-Grete Kadak (nõunik)

Ekspertid: Kristiina Rebane, Merle Kink

Majanduskomisjon: Madis Teinemaa, Joonas Rehand, Ülle-Lea Rebane, Helen Räim, Sander Ots, Gertrud Kivirand, Anu Kikas, Ursula Jõers, Ann Hargi, Siim Soplepmann (nõunik)

Ekspert: Lauri Tammiste

Hääletustulemused: poolt 59; vastu 25; erapooletu 3

EELNÕU

I HETKEOLUKORRA KIRJELDUS ehk kuidas praegu on?

1. probleem - Liigne sõltuvus ühest energiaallikast ehk põlevkivienergiast, mis on ajalooliselt kujunenud domineerivaks Eesti energiaturul, kuigi tänapäeval on kasvanud võimalus toota energiat alternatiivsetest energiaallikatest. Selle tagajärjeks on vähene teadlikkus taastuvenergiast ning selle kasutamisevõimalustest Eestis. Lisatakistuseks alternatiivsete energiaallikate kasutamisel on selle hind, energiatootlikkus ning riigi mittevalemisolek oskustöölise ning spetsialistide puudumise näol:

- a. Keskkonnasaaste - CO₂ teke. Eestis moodustab põlevkivi 97% õhu- saastest ja 86% kogusaastest. Tekivad kaevandamise jäätmed (aheraine- ja tuhamäed), põlevkivi on taastumatu loodusressurss. Sellega kaasneb ka maastiku, elukeskkonna ja põhjavee rikkumine.
- b. Energiajulgeoleku küsimus - Enamus Eesti energiatootmisest on koondunud ühte piirkonda (Ida- Virumaa), mis seab ohtu riikliku (energia)julgeoleku.
- c. Euroopa Liidu direktiivid - arvestades EL nõudeid põlevkivi töötlemise suhtes, nõuab see riigilt suuri lisakulutusi, näiteks uute põlevkivikatelde väljaehitamist (15 miljardit 4 aasta jooksul).
- d. Ebaefektiivne - Põlevkivil on väike kütteväärtus, tootmiskaod 70-80 %, (sealhulgas arvestades kadu aegunud küttejäämades, kadu elektriliinidel) Tootmismahu muutmine põlevkivienergiajaamades on pikaajaline protsess, millega kaasnevad energiakaod.
- e. Alternatiivenergia arendamiseks suunatud investeeringute vähesus riigi poolt.
- f. Isiklikul tasandil puudulik informatsiooni liikumine alternatiivenergiavõimalike kohta ning motivatsiooni puudumine.
- g. Strateegia puudumine alternatiivsete energiallikate kombineerimisel.

2. probleem – Transpordisüsteem pole piisavalt efektiivne ega keskkonnasõbralik:

- a. Sõltumine mittetaastuvatest välisressurssidest, näiteks bensiin, diisel ja gaas. Puuduvad elujõulised alternatiivid ja piisav siseriiklik biokütuste tootmine. Suurem osa tehnoloogiatest on välja arendatud lähtuvalt mittetaastuvatest välisressurssidest.

- b. Ühistranspordi dotatsioonipoliitika, mis hetkel on kilomeetripõhine ja põhineb mittetaastuvatel välisressurssidel, mitte kohalikel biokütustel.
- c. Infrastruktuuripoliitika ebatõhusus, mis eelistab maanteede ning suurte liiklussõlmede ehitamist rongi- ja jalgrattateede arendamisele.

3. probleem - Keskkonnateadlikkus

Eestlaste üldine keskkonnateadlikkus on madal. Toetudes 2008. aastal Keskkonnaministeeriumi poolt läbi viidud uuringule, peab Eesti elanikkonda üldiselt keskkonnateadlikuks 29% küsitletutest, kusjuures nende hulgast vaid 2% arvab, et Eesti elanikud on oma käitumiselt ja suhtumiselt väga keskkonnateadlikud. Ligikaudu kaks kolmandikku on veendunud, et oma käitumiselt ja suhtumiselt ei ole Eesti elanikud keskkonnateadlikud.

Eesti haridussüsteemis ei kajastata piisavalt keskkonnateemasid.

4. probleem - Hoonete energiasäästlikkus

a. Vanade nõukogude aegsete majade väga kehv seisukord energiatarbivuse mõttes. Lasnamäe paneelmajade netoenergiatarbivus on hetkel aastas 200 kWh/m². See tähendab, et üks keskmine korteriühistu (72 korterit) säästaks umbes 300 000 krooni aastas, juhul kui saavutatakse eeldatav eesmärk.

b. Seaduses on sätestatud, et projektide vastuvõtmisel tuleb lähtuda riigi ressursside ökonoomseimast ärakasutamisest. Samas hetkel lähtutakse hangete vastuvõtmisel peamiselt projekti hinnast, mitte tema energiasäästlikkusest.

II TULEVIKUNÄGEMUS ehk kuidas peaks olema?

Aastal 2025 on Eesti riik, kus inimesed arvestavad keskkonnaga oma igapäevastes tegevustes. Taastuvenergia osakaal on vähemalt 35%, on võimalikult suur energia mitmekesisus – energiatootmiseks kasutatakse tuult, prügi, biomassi, geotermaalenergiat, päikest, põlevkivi, gaasi, naftat. Majade projekteerimisel ja ehitamisel lähtutakse keskkonnasõbralikkusest. Vanemad ehitised on muudetud energiasäästlikeks. Muuga sadamas on Põhjamaade ainus vedelgaasiterminal, mis tagab Eesti riikliku energiajulgeoleku ning pakub transiidivõimalusi. Eesti on kõige innovaatilisem energialahenduste väljatöötaja Euroopas. Investeeringud rohelisse majandusse on aastaks 2025 mitmekordistunud. Seadusloomel lähtutakse keskkonna jätkusuutlikkuse printsiibist. On kehtestatud automaks ja loodud ühtne rattaliiklust arvestav infrastruktuur. Ühistransport on efektiivne, mugav ja keskkonnasäästlik. Inimeste keskkonnaalane teadlikkus on suurenenud. Keskkonnasõbralikud ettevõtted valitsevad turgu.

III EESMÄRGID JA TEGEVUSED ehk kuidas saavutada soovitud tulevikunägemust?

Keskkonnakomisjon

1. eesmärk – muuta Eesti transpordisüsteem efektiivsemaks ja keskkonnasõbralikumaks

Selleks komisjon:

- a. kehtestab määruse, et riigiametnike ametiautode (v.a. politsei, kiirabi, päästeamet) CO₂ väljalase ei tohiks ületada 120g/km aastaks 2015. Sellega näitab riik eeskuju oma kodanikele.
- b. teeb ettepaneku KOVidel luua efektiivsem rattateedevõrgustik ning rajada jalgrattaparklad, sellest tulenevalt elavdada rohelise majanduse sektorit läbi rattaparklate ja rattalaenutuste loomise.

2. eesmärk – suurendada inimeste keskkonnateadlikkust

Selleks komisjon:

- a. rõhutab keskkonnateadlikkuse olulisust alates I kooliastmest,
- b. näitab riigipoolset eeskuju rohelisel majandamisel.

3. eesmärk – aastal 2025 uute hoonete netoenergiatarbivus 50kWh/m²/aasta

Selleks komisjon:

- a. moodustab spetsialistide rühma, kes koostavad ühtse energiasäästlikkuse standardite baasi, arvestades ka hoone sisekliimat.
- b. viia sisse seadus, kus riigihangete, projektide ja detailplaneeringute vastuvõtmisel on vaja arvestada ka energiasäästlikkuse standardite baasiga. Selle tulemusena võetakse vastu energiasäästlikumad projektid, mille ülalpidamine on pikemas perspektiivis riigi ressursside kokkuhoid.

Majanduskomisjon

1. eesmärk - vähendada põlevkivi osakaalu energiamajanduses

Selleks komisjon:

- a. Soovib luua piirkondlikud soojus- ja energia koostootmisjaamad, mis töötaksid biogaasil ning prügi ja hakkepuidu põletamisel, vastavalt piirkondlikele vajadustele koostöös riigi- ja eraettevõtetega.
- b. Toetab ja organiseerib taasutvenergiaalaseid uuringuid koostöös Eesti ülikoolide ja teadusinstituutidega
- c. Edendab koostööd tuuleparkide ja koostootmisjaamade vahel, luues võrgustiku, mis tagab ühtlase energia kättesaadavuse teenindatava piirkonna vajadusi arvestades.
- d. Arendab põlevkivitööstustes õlitootmist ja kaevandamise järk-järgulist vähendamist.
- e. Nõuab keskkonnaministeeriumilt selle keskkonnakahju ümberhindamist, mis tekib põlevkivi kaevandamisel ja töötlemisel, et see oleks vastavuses tegeliku keskkonnakahjuga.

2. eesmärk - arendada ja soosida keskkonnasõbralikku liiklemist/transporti

Selleks komisjon:

- a. Määrab protsendi, mille iga kohalik omavalitsus peab teedehituse koguinvesteeringust suunama jalgrattateede arendamiseks arvestades ka piirkondlike eripärasid.
- b. Seab prioriteediks raudtee infrastruktuuri arendamise, parandamaks selle läbilaskevõimet nii kaubaveo kui ka inimeste näol. Restruktureerime infrastruktuuri rahastamise põhimõtted (Suunata raha maanteedehituselt raudteede arendamisse)

3. eesmärk - fossiilkütuste osakaalu vähendamine

Selleks komisjon:

- a. Toetab elektriautode laadimispunktide rajamist eraettevõtete poolt.
- b. Kehtestab automaksu, mis sõltub õhkupaisatud CO2 hulgast.
- c. Kehtestab kohustusliku 5% biodiisli sisalduse igas diisli-liitris.
- d. Nõuab, et 20 aasta pärast peavad kõik uued avalikel hangetel ostetavad bussid sõitma alternatiivenergiaga.

President Toomas-Hendrik Ilves on Eesti välispoliitilist initsiatiivikut kommenteerides öelnud, et „Estonia is a policy taker, not a policy maker“. Kuigi Eesti ei taha jääda mutrikeseks maailmapoliitika kellavärgis, pole me tänaseni suutnud pakkuda eesrindlikke lahendusi erinevate rahvusvaheliste organisatsioonide ees seisvates võtmeküsimustes. Sageli puuduvad meil teedrajavad seisukohad, mis aitaksid Eestil kui väikeriigil end suurte silmis kehtestada. On väidetud, et Eestit ei huvitagi, mis väljaspool riigipiire toimub.

Kuidas tagada suurem Eesti proaktiivsus rahvusvahelistes suhetes?

Euroopa Liidu asjade komisjon: Heiki Viisimaa, Martin Meitern, Carolin Laubre, Kerli Kirsipuu, Epp Hargi, Kerli Grauberg, Margus Ülper, Helga Kalm (nõunik)

Ekspert: Kersti Eesmaa

Väliskomisjon: Merilen Sõrmus, Kristjan Pals, Tanel Ojalill, Liisa Mirabel Murd, Andres Möttus, Marlen Ulrika Elisabet Kakkori, Mattias Jürgens, Teele Annus, Riho Palis, Jüri Pilviste (nõunik)

Ekspert: Marina Kaljurand

Riigikaitsekomisjon: Reelika Turi, Tõnis Teinemaa, Matis Sangla, Aira Praakle, Ursula Pensa, Sander Maripuu, Silver Kelk, Silvia Keerd, Raul Kallaste, Mari-Liis Orav (nõunik)

Ekspert: Sven Mikser

Hääletustulemused: poolt 68; vastu 14; erapooletu 6

EELNÕU

I HETKEOLUKORRA KIRJELDUS ehk kuidas praegu on?

Euroopa Liidu asjade komisjon, Riigikaitsekomisjon ja Välisasjade komisjon leiavad, et Eesti Vabariik pole piisavalt aktiivne rahvusvahelisel tasandil:

1. Töö erinevates rahvusvahelistes organisatsioonides pole rahvusvahelisel areenil piisavalt silmapaistev.
2. Eestil ei ole piisavalt kvalifitseeritud välispoliitikas tegevat inimressurssi.
3. Eestil ei ole piisavalt väljaarendatud konkreetseid tegutsemisvaldkondi.
4. Eesti ei kasuta täielikult oma potentsiaali rahvusvahelistes organisatsioonides ja koostöös teiste riikidega.
5. Eesti ja Brüsseli vahel ei toimu Euroopa Liitu puudutavates asjades piisavat kommunikatsiooni.
6. Eestil puudub konkreetne pikaajaline tegevuskava Euroopa Liidus.
7. Kuna Eestil on Lääne-Euroopa riikidest erinevad julgeolekut puudutavad prioriteedid, siis see pärsib eelpool mainitud koostööd.
8. Eesti rahvas on passiivne kaitsepoliitika, arenguabi andmise ja teistes välispoliitilistes küsimustes ning ühiskonnas ei toimu vajalikul määral sisulisi debatte.

II TULEVIKUNÄGEMUS ehk kuidas peaks olema?

Meie nägemuses teeb Eesti tulevikus tihedat koostööd teiste riikide, regioonide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, lisaks teevad suuremat koostööd omavahel ka Eesti ja Brüsseli vastavad ametkonnad. Eesti on tunnustatud rahvusvahelisel areenil ja nähtavam, muuhulgas, läbi ÜRO Julgeolekunõukogu mitteaalalise liikmelisuse aastal 2020. Eesti on välja arendanud silmapaistva diplomaatilise korpuse, kelle arvamust rahvusvahelisel tasandil võetakse kuulda. Lisaks sellele on Eesti loonud diplomaatilised sidemed paljude riikidega maailma eri regioonides. Eesti on välja töötanud oma tegevusalad, milles ta on liider rahvusvahelisel areenil. Eestil on sujuv ning jätkusuutlik eesmärgi nimel töötav poliitika. Toimub laiapõhjaline koostöö Põhjamaadega nii militaar- kui ka keskkonnaalal. Eesti inimesed on osavõtlikumad ja teadlikumad kaitsepoliitilistel teemadel ning arendavad avalikku diskussiooni. Lisaks sellele toetab Eesti arengumaades demokraatlike ja majanduslike institutsioonide ülesehitust arengukoostöö ja humanitaarmissioonide koordineerimise kaudu.

III EESMÄRGID JA TEGEVUSED ehk kuidas saavutada soovitud tulevikunägemust?

Euroopa Liidu asjade komisjon

1. eesmärk - kümne aasta pärast on piisav hulk kompetentseid ja pädevaid ametnikke, kes suudavad Eesti huve välispoliitilisel areenil edendada

Selleks komisjon:

- a. soovib komisjon haridusministeeriumil töötada välja Euroopa Liidu Asjade bakalaureuse järgse täiendõppeprogrammi koostöös Eesti Vabariigi kõrgkoolidega, mis sisaldab praktikat rahvusvahelistes organisatsioonides või ametiasutustes;
- b. soovib organiseerida koolitusi Euroopa Liidu ametnikele suhtluse, võõrkeelte ja erialaekspertiisi valdkondades;

2. eesmärk - viie aasta pärast on Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu ametnike koostöö Tallinnaga tihedam

Selleks komisjon:

- a. soovib välja töötada infotehnoloogilise lahenduse, mis võimaldab ametnikel suhelda tööülesannete täitmisel Tallinnaga;
- b. internetiühenduse loomine töögrupi arutelu ruumidesse,
- c. turvalise suhtluskeskkonna välja töötamine;
- d. soovib anda vastaval ametnikkonnal Eesti Vabariigi seisukohti ja eesmarke selgitavaid juhised välislähetustele minevaile ja neil olevaile ametnikele vastava tööülesande täitmiseks;
- e. soovib välja töötada töörühmade raportite jaoks uue formaadi, mis soodustab info vahetust;

3. eesmärk - kümne aasta pärast võetakse Eesti Vabariigi arvamust Euroopa Liidus rohkem kuulda

Selleks komisjon:

- a. eeldusel, et Eesti Vabariiki luuakse IT-agentuur, võtta kavassee seda agentuuri laiendada ka teistesse e-teenuse valdkondadesse: e-tervishoid, e-pank, tolli- ja kaubanduse paberivaba keskkond;
- b. juhul, kui Eesti Vabariiki ei looda IT-agentuuri, koostada uuring e-agentuuri vajalikkuseks Euroopa Liidus ja võimalikuks loomiseks Eestis.

Riigikaitsekomisjon

1. eesmärk - koolitada Eestis välja IT (küberkaitse) spetsialiste ning rahvusvaheliselt tunnustatud mittekonventsionaalsete lõhkekehade eridemineerijaid

Selleks komisjon:

- a. soovib, et kaitseministeerium koostaks tegevuskava Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste Kõrgema Sõjakooli tegevuse laiendamiseks eelpoolmainitud aladele, läbi mille luuakse atraktiivne õppekeskkond välisõppejõududele ja -õppuritele;

- b. soovitab, et kaitseministeerium suunitleks diplomaate sihikindlalt tutvustama Eesti valmisolekut Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Kõrgema Sõjakooli rahvusvahelisele tasandile laiendamiseks, mille tulemuseks oleks NATO rahastus ja akrediteering;

2. eesmärk – meie diplomaadid jõuavad rahvusvahelistes organisatsioonides (NATO) võtmepositsioonidele

Selleks komisjon:

- a. soovitab, et Eesti riik toetaks diplomaatide koolitust välismaal;
- b. soovitab meie diplomaatidel võtta eesmärgiks suurendada enda lobby-võimekust;

3. eesmärk – parandada Eesti riigi mainet globaalsel tasandil, et meid võetaks paremini kuulda rahvusvaheliste organisatsioonide töös ning kasvatada meie usaldusväärsust

Selleks komisjon:

- a. soovitab arendada tihedamat koostööd Skandinaavia riikidega, et luua kuvand Eestist kui Põhjamaast, näiteks Läänemerestrateegia raames;

4. eesmärk – rahva teadlikkuse ja osavõtlikkuse suurendamine riigikaitse alal

Selleks komisjon:

- a. soovitab kaitseministeeriumil laiemalt tutvustada Kaitseväe tegevust ja tehnikat avalikel üritustel;
- b. soovitab kaitseministeeriumil korraldada rohkem demonstratiivesinemisi ja näidislahinguid (Erna retk, Utria dessant).

Väliskomisjon

1. eesmärk - Arengukoostöö tõhustamine, hea doonorluse printsiibi järgimine

Selleks näeb komisjon ette:

- a. riigi eelarvest suurema osakaalu eraldamine arenguabi osutamiseks, tõstes Eesti panuse aastaks 2020 praeguselt 0,09% SKT-st 0,33%-le SKT-st;
- b. läbimõeldud finantsvahendite ja muu kapitali kasutamine, sh järelvalve osutatud abi kasutuse üle;
- c. Eesti kogemuse ja kompetentsi jagamine demokraatlike ja finantsinstitutsioonide ülesehitamisel;

2. eesmärk - Diplomaatiliste suhete edendamine

Selleks näeb komisjon ette:

- a. bilateraalsete diplomaatiliste suhete loomine meiega vastastikuseid huve omavate ÜRO liikmesriikidega;
- b. saatkondade avamine potentsiaalsetes huvipiirkondades;
- c. diplomaatide koolitamine, lobitöö edendamine;

3. eesmärk - ÜRO Julgeolekunõukogu mitteamalaliseks liikmeks saamine aastateks 2020-2022

Selleks näeb komisjon ette:

- a. saavutame 2/3 Peaassamblee liikmete toetusest. Selleks ajaks omame piisavalt liikmesriikide poolehoidu, mida oleme saavutanud läbi diplomaatiliste suhete edendamise;

4. eesmärk - Eesti soovib panustada OECD tegevusse ning seeläbi tõhustada nii Eesti kui teiste liikmete institutsioonide koostööd

Selleks näeb komisjon ette:

- a. aktiivselt osa võtta uuringutest ja analüüsides;
- b. ühistest analüüsides ja uuringutest saadavate teadmiste tulemuslik rakendamine;
- c. ministeeriumite vahelise koostöö tegevuskavade koostamine ja elluviimine.

Jutud esimesest ja teisest Eestist ei ole vaibunud. Töötuse määr Eestis on täna kõrgem kui kunagi varem. Vaidlused haridussüsteemi kujundamise üle killustavad meie vaimueliiti.

Kuidas tagada, et Eestis ei oleks hariduslikku perifeeriat?

Kultuurikomisjon: Kaarle Olav Varkki, Elis Tootsman, Triin Roos, Anna Trine Raudsepp, Ralf Oja, Doris Mark, Kadri Kuusk, Erkki Jaanhold, Alla Kuznetsova (nõunik)

Ekspertid: Aarne Saluveer, Mariann Lugus

Sotsiaalkomisjon: Ebe-Merit Vellamaa, Kady Sild, Anu Salujärv, Carl Robert Pedjasaar, Kadri Lepik, Liis Lensment, Klaudi Kuznetsova, Kätty Kupri, Sven Kõllamets, Helen Saar (nõunik)

Ekspert: Marlies Siht

Maaelukomisjon: Viktoria Vont, Eveli Pettai, Marili Niidumaa, Kaspar Metsar, Lisa Kraak, Gustav Kotkas, Kaarel Kotkas, Katre Kikkas, Sten Kalder, Uku Talmar (nõunik)

Ekspertid: Tarmo Valgepea, Heiki Raudla

Hääletustulemused: poolt 32; vastu 50; erapooletu 6

EELNÕU

I HETKEOLUKORRA KIRJELDUS ehk kuidas praegu on?

- 1. Probleem:** Mitteformaalne haridus ei jõua inimesteni
 - a. Stereotüüpsed kuvandid, vähene teavitustöö
 - b. Mõningad vastuolud koolide ja noorteorganisatsioonide vahel
 - c. Läbipaistmatu kasulikkus
 - d. Ajapuudus (Paljud ei jõua/ ei taha jõuda omaalgatuseni)
 - e. Passiivsus (k.a vanemad inimesed)
 - f. Füüsiline ligipääs
 - g. Hirm, teadmatus, eelarvamused
- 2. Probleem:** Ettemääratletud ja piiritletud suhtlusringkonnad
 - a. Suurem lõimumine läbi hariduse
 - b. Liigne lokaliseerumine (maakohad vs linnad)
 - c. Haridustase (maakoolid ja linnakoolid, ka linnade, valdade jne sisesed erinevused)
- 3. Probleem:** Hariduslik perifeeria
 - a. Tolerantsuse puudumine
 - b. Füüsilised ja vaimsed eeldused
 - c. Füüsiline ligipääs
 - d. Ei soodustata õpilaste arvamuste avaldamist
 - e. Sotsiaalse tausta erinevus
 - f. Väljalangevus
 - g. Õpetajate defitsiit maakoolides
 - h. Halb suhtumine kutsekoolidesse

- 4. Problem:** perifeerias asuvad gümnaasiumid ei ole suutelised pakkuma konkurentsivõimelist haridust, sest :
- Ei suudeta konkureerida tugevamate gümnaasiumitega. Birute Klaas on oma intervjuus vastanud küsimusele, kas maanoor peab ülikooli pääsemiseks lõpetama linnakooli, eliitkooli. Ta tõdes, et maakoolidest ülikooli pääsemiseks, peab laps olema väga-väga tubli ja motiveeritud.
 - Eesti haridusmaastiku arvamusiidrid – näiteks Peeter Kreitzberg, Arne Saluveer, Mati Salundi; on tõdenud, et märgatav osa perifeerias töötavatest õpetajatest on ebakompetentsed.
 - Õpilased on vähe motiveeritud. Andmed näitavad, et perifeerias asuvatest gümnaasiumitest on väljalangevus suurem kui mujal. (Allikas : EHIS) Töökeskond ei ole õpiindu soodustav.
 - Õpilased ei teadvusta endale erinevaid võimalusi edasiõppimiseks peale põhikooli. Siia maani ei ole tegeletud põhikoolis karjäärinõustamisega.
- 5. Problem:** integratsiooni soodustamiseks ei rakendata piisavalt meetmeid, sest:
- ei teadvustata vene koolinoorte muret edasiõppimisvõimaluste leidmisel.
- 6. Problem:** põllumajanduse potentsiaal jääb kasutamata, sest:
- valmis toodangut ei saa turustada või see on raskendatud,
 - vähene järelkasv põllumajanduses.
- 7. Problem:** infrastruktuuri vähene arendamine maapiirkonnas, täpsemalt:
- Ühistranspordiühendus on ebaefektiivne ja kallis,
 - Teed on halvas olukorras.
- 8. Problem:** avalike teenuste kättesaadavus on puudulik, näiteks:
- raskendatud on päästeteenistuse kättesaadavus maapiirkondades.
- 9. Problem:** vähene töökohtade arv, sest:
- maapiirkondades puudub piisav ettevõtlus ja selle arendamise võimalused

II TULEVIKUNÄGEMUS ehk kuidas peaks olema?

Meie nägemus on, et 20 aasta pärast on tänu riigi poolt rakendatud juhtumipõhisele lähenemisele loodud olukord, kus kõik omavalitsused töötavad märgatavalt efektiivsemalt. Kohalike omavalitsuste koordineeritud juhtimise tulemusena on regionaalne ebavõrdsus kadunud. On tekkinud olukord, kus hariduslikku perifeeriat ei eksisteeri ja kõigile on vastavalt võimetele tagatud soovitud haridus. Sellises universaalselt disainitud süsteemis ei eksisteeri eraldiseisvaid ühiskonna gruppe - lõimumine on olnud absoluutne. Enamik noori, sealhulgas maapiirkondades, on tänu ühiskonna laialdasele toetusele muutunud kolmandas sektoris märgatavalt aktiivsemaks.

III EESMÄRGID JA TEGEVUSED ehk kuidas saavutada soovitud tulevikunägemust?

Sotsiaalkomisjon

1. Eesmärk - Mitteformaalse hariduse toetamine ja edendamine

Selleks peab:

- Eesti Rahvusringhääling kajastama ja propageerima omaalgatust ja vabatahtlikku tööd. Tuleks kajastada senisest enam mittepateiliste noorteorganisatsioonide tööd ja tegevust.
- Korraldama täiendkoolitusi huvijuhtidele, jagama infot erinevate koolide tegevusest. Näiteks korraldada vähemalt kord kuus kõikidele õpilastele infominuteid.

c. Rajama riikliku fondi, mis toetaks erivajadustega inimeste osalemist projektides, mis ei ole otseselt suunatud neile.

2. Eesmärk- Haridusliku perifeeria vähendamine

Selleks:

- a. Tuleks kehtestada sisseastumiseksamid vastavalt erialadele, millega tagame inimeste potentsiaali vastavuse soovitud haridusele. Ideaalis peaks kehtima kord, kus olenemata majanduslikust ja sotsiaalsest taustast on võimalus kandideerida soovitud erialale. Riigieksamite ja sisseastumiseksamite osakaalud oleksid võrdsed ja mõlemad arvestuslikud ülikooli sisseastumisel.
- b. Toetame EÜL-i poolt välja töötatud õppetoetuste ja stipendiumite süsteemi.
- c. Tuleb tagada ehitusseaduse täitmine ligipäätavuse tagamise osas. Selleks kehtestame nõudeid rikkuvale asutusele trahvi vähemalt kümne protsendi ulatuses hoone väärtusest. See kehtiks ainult uutele ehitavatele hoonetele, mis pakuvad avalikke teenuseid.
- d. Õhutame kutsekoole end ise reklaamima ehk lisama oma reklaammaterjalidesse infot selle kohta, et pärast kutsehariduse saab sealt ka keskhariduse ehk võimaluse sooritada riigieksameid ja kandideerida ülikooli.
- e. Kutsume üles riiki ja omavalitsusi perekondade puhul, kus kaheldakse toetuste otstarbekas jagamises, kasutama rohkem kaudseid toetusi ehk teenused ja abi, mille all mõeldakse otsest arvete maksmist, konkreetseid eluks vajalikud tarbeesemed (s.h toit, riided, mähkmed jne).
- f. Nõuame, et riik tagaks õppetöök vajalikud vahendid. See tagaks võimaluse võrdsemalt pääseda juurde õpitavale, mis on näha meie naaberriigi Soome kogemusest.

Kultuurikomisjon

3. Eesmärk - Täiustada perifeerias asuvate gümnaasiumite õpetajaskonda.

Selleks tuleb:

- a. soodustada õpetaja liikuvust läbi riigipoolse transpordikulude toetuse. See tagaks õpetajate väljundi kompetentsuse.
- 4. Eesmärk - Õppekeskkonda arendada tänapäevase tehnoloogia kasutuselevõtmisega:**
 - a. videoõppe kasutuselevõtmisega rikastada nii õpetaja kui õpilase õppeprotsessi, võimaldada õppetööst eemal olevatel õpilastel osaleda tunnitöös e-õppe vahendusel.
- 5. Eesmärk - Õppevõimaluste mitmekesistamine:**
 - a. õppekava täitmise osalise moodulõppena ja koolivälise tegevuse parendamine huvitegevuse soodustamise kaudu.
- 6. Eesmärk - Euroopa Liidu rahade efektiivne kasutamine.**
- 7. Eesmärk - Maapiirkondadesse teaduskeskuste loomine.**
- 8. Eesmärk - Kutsehariduse positiivse kuvandi levitamine ühiskonnas.**
- 9. Eesmärk - Riigisisene struktureeritud õpilasvahetus erikeelsete koolide vahel.**
- 10. Eesmärk - võimaldada vene koolis õppivatel isikutel täiendada end teatud perioodi vältel eestikeelses koolis ja vastupidi.**
- 11. Eesmärk - Lõimumist soodustavate noorteprojektide ja kultuuriürituste toimumine.**

Maaelukomisjon

1. Eesmärk – kõrvaldada või pehmeda probleeme, mis piiravad maapiirkondades elavate isikute liikumist ja vajaduse korral nende isikuteni pääsemist

Selleks:

- a. Viime sisse soodustused teeholdusele maapiirkonnas, näiteks teeholdusega tegelevatele masinatele odava kütuse müümisega.
- b. Panustame rohkem maapiirkondade infrastruktuuride arendusse, eraldades selleks kohalikele omavalitsustele enam ressursse.
- c. Panustame ühtsema ja võrdsema ühistranspordisüsteemi tekkimisse ning ühtsemate ühistranspordi piletihindade tagamiseks suunab riik rohkem raha kohalikul tasandil ühistranspordi teenuste osutajatele.

d.Loome Päästeteenuste Kättesaadavuse Parandamise Arengukava ning seome päästetöötajate palgad riigi keskmise palgaga.

2. Eesmärk – tuua maapiirkondades asuvate koolide õpilased välja hariduslikust perifeeriast, rakendades selleks järgnevaid meetmed:

Selleks:

- a.Toetame keskharidust pakkuvate õppeasutuste spetsialiseerumist ning jagame keskharidust pakkuvad koolid akadeemilist, üld ja rakenduslikku haridust pakkuvateks koolideks ning jätkame põhikoolide ja gümnaasiumide lahutamist.
- b.Toetame rahaliselt kvalifitseeritud õpetajate mobiilsust.
- c.Lisame mitteformaalse hariduse elemente õppekavasse, näiteks meeskonnatöö, kommunikatsioon, eesmärgistamine.

3. Eesmärk – elavdada maapiirkondade vahelist suhtlemist ning luues maapiirkondades paremad tingimused põllumajanduse ja ettevõtlusega tegelemiseks, mis parandab maaelu mainet.

Eesmärgini jõudmiseks:

- a.Toetame põllumajanduse arengut läbi ettevõtluskoolituste korraldamise.
- b.Informeerime ja motiveerime noori põllumajandusega tegelemiseks.
- c.Suurendame riigipoolset toetust maaturismi arendamisel tehes enam investeeringuid sellesse valdkonda ja tunnustades edukaid siseturismi vallas tegutsejaid.
- d.Võimaldame soodsatel tingimustel kasutada riigimaad siseturismiks, väiketalu tegevuseks, põllumajanduseks.

4. Eesmärk - Tugevdada kodunikuühiskonna ja omaalgatuslike ettevõtmiste osakaalu maaelus.

Selleks:

- a. Kaasame kohalike elanikke enam kohaliku tasandi otsustusprotsessidesse.
- b.Suurendame maapiirkondade mittetulundustegevusele antavate toetuste hulka.

Kauakardetud kinnisvaramulli lõhkemine on nüüd selja taga ning paljud buumi ajal kodu ostnud inimesed elavad teadmises, et võetud laenukoorem käib neile üle jõu. Pangad julgustavad üha rohkem tarbima erinevaid investeerimistooteid. Viimastel aastatel on turule tulnud ka ohtralt erinevaid kiirlaenupakkujaid. Finantsteenuste maailm näib tavainimesele keeruline ning tihti usaldatakse panga soovitusi pimesi. **Kuidas peaks Eesti riik kaitsma inimesi finantsotsuste tegemisel?**

Õiguskomisjon: Kristi Vikman, Kaidi Sulp, Liisa Parts, Heili Ollin, Henry Narits, Külliki Margna, Jaana Lints, Katri Kreinin, Rasmus Haugasmägi, Triin Tuulik (nõunik)

Ekspertid: Triin Messimas, Kadri Siibak

Rahanduskomisjon: Kaur Saarepuu, Edgar Rootalu, Rudolf-Harri Oberg, Merle Merilain, Martin Kilp, Maris Kiipus, Kristi Karro, Rivo Heinsalu, Sander Gansen, Sander Retel (nõunik)

Ekspertid: Veiko Tali, Kristjan-Erik Suurväli

Põhiseaduskomisjon: Kevin Tammearu, Liis Sildnik, Kärt Salumaa, Dagmar Pasovs, Käti Mägi, Jüri Lehtmets, Katrin Kiirend, Janet Öunapuu, Chirag Mody (nõunik)

Ekspertid: Kilvar Kessler, Katrin Talihärm

Hääletustulemused: poolt 54; vastu 19; erapooletu 15

EELNÕU

I HETKEOLUKORRA KIRJELDUS ehk kuidas praegu on?

- 1. Probleem:** Inimestel pole võimalust reageerida fondides toimuvatele muutustele piisavalt kiiresti. Pangad kasutavad ära olukorda, et pensionifondi ei saa tihti vahetada ning ei kipu pingutama teenuse kvaliteedi pärast, sest:
 - a. Pensionifondi saab hetkel vahetada ainult kord aastas.
- 2. Probleem:** Puudulik finantsjärelevalve ettevõtete üle, kes pakuvad laenuvõimalusi, krediiti ja muid finantslahendusi. Inimene pole teadlik finantstoodete iseloomust ning ei teadvusta täielikult võetud riske. Samuti on probleem ebapiisavad sanktsioonid finantsrikkumiste eest, sest:
 - a. Turule on tulnud palju uusi finantstooteid (nt SMS-laen, sendioksjon, autolaen, isepankur jms finantsteenust pakuvad ettevõtted), mis on hetkel õiguslikult reguleerimata ja mida turg ei tunne.
 - b. Liiga väikesed trahvid finantsrikkumiste eest nii teenust pakkuvale haldurile kui ka ettevõttele endale.
- 3. Probleem:** Tulumaksu nõue juriidilise ja füüsilise isiku investeringutel pole võrdne. Hetkel maksab juriidilisest isikust investor tulumaksu ainult ettevõttest kasumi väljavõtmisel, vahepealsete tehingute pealt tulumaksu maksuma ei pea. Füüsiline isik peab maksuma pärast igat tehingut kasumi pealt tulumaksu. Füüsilise isiku tulu reinvesteeringuks pole loodud piisavalt soodsaid võimalusi, sest:
 - a. Süsteemi loomisel võis olla börs õhuke, eraisikute investeerimist ei soovitud soodustada. Ei nähtud otsest vajadust sellise seaduse vastuvõtmiseks.

- 4. Probleem:** Inimesed võtavad laenu mõtlematult, sest:
- Puuduvad piisavad finantsalased teadmised.
 - Inimestel on vähene huvi lepingu tingimuste selgeks tegemisel.
 - Planeeritakse vähe finantstegevust.
 - Koolis on vähene praktiline õpe finantstegevusest ja -teenustest.
- 5. Probleem:** Laenuandjate vähene huvi laenuvõtjate suhtes, sest:
- Puudub regulaarne kontroll pikaajalise (5+ aastat) laenuvõtja finantsolukorra suhtes.
 - Puudub kliendi asjatundlikkuse hindamine (sh varasemate finantstehingute kogemus(t)est)
- 6. Probleem:** Kiirlaenu võtmine on riskantne, sest:
- Kiirlaenu pakkujate tegevuse üle puudub seaduslik kontroll (neil on liigne vabadus).
 - Inimestel on vähene teadlikkus kiirlaenudega kaasnevatest ohtudest.
 - Kiirlaenuudel on madal vanusepiirang (18 eluaastat).
- 7. Probleem:** Olemasolev informatsioon makseraskustega hakkamasaamiseks ei leevenda makseraskustes olevate inimeste olukorda, sest:
- Vajalik informatsioon ei jõua inimesteni. Inimestel puudub oskus leida enda jaoks vajalikku teavet, nt Finantsinspektsiooni portaal www.minuraha.ee ja teised sellelaolised internetikeskkonnad pole tuntud.
 - Informatsioon on killustunud ja ebakvaliteetne. Eksisteerib mitmeid erinevaid portaale, mis keskenduvad makseraskustes inimeste aitamisele, kuid info neis on mittetäielik.
- 8. Probleem:** Makseraskustesse sattunud võlgnikud ei tegele proaktiivselt (initsiatiiviga) oma probleemide lahendamiseks, sest:
- Inimesed on kaotanud usu olukorra paranemisesse (heitunud). Neis on tekkinud usaldamatus ja pettumus praegustes väljundites, mis on olemas makseraskustes inimese olukorra leevendamiseks. Näiteks meedias kajastuvad negatiivsed kogemused makseraskustest väljatulemisel.
 - Inimesed ei soovi näidata end ühiskonnale läbikukkunutena. Ühiskonnas valitseb edukuse mentaliteet, mis ei soosi oma probleemidest avalikult rääkimist. Sageli peetakse oma probleemidest rääkimist nõrkuse ilminguks.
- 9. Probleem:** Riiklik regulatsioon on jäik, sest:
- Riigil puudub kogemus makseraskustes olevate inimeste abistamiseks, kuna enne ei ole ühiskond selleks vajadust tundnud.

II TULEVIKUNÄGEMUS ehk kuidas peaks olema?

Rahanduskomisjoni nägemuses on füüsilisel isikul reinvesteeringul mõistlikud tingimused, millega sääste suurendada. Eksisteerib piisavalt paindlik pensionifondisüsteem, pangad kannavad paremat hoolt kliendibaasi säilimise eest, pensionifondid on muutunud usaldusväärsemaks ning inimesed langetavad teadlikke ja läbimõeldud otsuseid. Finantsteenuste pakkumisega tegelevad ettevõtted on läbipaistvamad ja tarbijasõbralikumad, inimeste teadlikkus teenuste valimisel on kasvanud ning esineb vähem makseraskustes inimesi. Finantssektor on piisavalt turvaline, läbipaistev ja on pärsitud rikkumised.

Meie nägemuses tulevikus poleks laen enam nii igapäevane ning enesestmõistetav nähtus, vaid finantsiline abi, mida kasutatakse viimasel võimalusel. Järgnev põlvkond peaks olema teadlik finantsteenusest ja nendega kaasnevatest ohtudest juba alates põhikoolist ning suutma planeerida iseseisvalt oma finantsvahendeid. Jõudsalt on arenenud ka suhted laenusaja ning laenuandja vahel. Nende suhtes on oluliselt paindlikumad – lepingumuutmiste ja finantsialaste raskustega toimetulemisel.

Tulevikus oleks inimesed kaitstud riskantsete laenude eest.

Meie nägemuses valitseb mõne aasta pärast Eesti ühiskonnas olukord, kus võlaringi sattumine oleks takistatud juba eos. Riiklik regulatsioon järgib mõlemate osapoolte (laenuandja ja laenuvõtja) huve ning regulatsioon suudab makseraskuste korral osapoolte huve arvestades pakkuda ammendava ning läbinähtava lahenduse. Ühiskonna suhtumine on muutunud teadlikumaks ning tolerantsemaks. Inimesed ei karda oma raskustele vastu astuda.

III EESMÄRGID JA TEGEVUSED ehk kuidas saavutada soovitud tulevikunägemust?

Rahanduskomisjon

1. eesmärk – aastaks 2012 on välja kujunenud pensionifondi vahetamise kord, tänu millele on inimestel paremini võimalik reageerida kiiretele muutustele

a.Nõuame, et seadusesse viiakse sisse muudatus, mille kohaselt pensionifondi on võimalik vahetada kord kvartalis.

2. eesmärk - 2013. aastaks on Finantsinspeksioonil rohkem võimalusi finantsteenuste pakkujate tegevust

a.Teeme ettepaneku laiendada Finantsinspeksiooni pädevust ka seni reguleerimata valdkondadesse;

b.Soovitame suurendada järelevalve subjektide poolt toimepandud rikkumiste kohta kehtestatud trahvimäärasid nii juriidiliste isikute kui füüsiliste isikute suhtes.

3. eesmärk - aastaks 2011 kohaldatakse füüsilistele ja juriidilistele isikutele ühesuguseid tingimusi tulumaksu tasumiseks

a.Sarnaselt juriidilistele isikutele kohustuvad ka füüsilised isikud tasuma tulumaksu alles tulu tarbimisse võtmisel.

b.Füüsiliste isikute jaoks investeerimiskeskonna loomine, mille sees saab teostada erinevaid tehinguid ja toiminguid ilma tulumaksu tasumata – tulumaksukohustus tekib kontolt raha väljakandmisel.

Õiguskomisjon

1. eesmärk - 50 aasta pärast on inimesed teadlikud finantsteenustest ning nendega seotud riskidest ja kohustustest

Selleks komisjon:

a.Nõuab, et finantsalane õpetus oleks integreeritud põhikooli õppekavasse, andes ülevaate eraisiku finantstegevusest.

b.Soovitab riigil luua finantsnõustaja ametikoht, kes tegeleb eraisikute finantsalase teadlikkuse tõstmisega.

2. eesmärk – 10 aasta pärast on eraisiku ja finantsasutuse suhted paindlikumad

Selleks komisjon:

a.Soovitab riigil luua finantsnõustaja ametikoht, kes tegeleb klientide laialdase finantsalase nõustamisega.

b.Soovitab sisse viia laenuandja poolse perioodilise järelevalve kliendi maksujõulisuse kontrolliks.

c.Soovitab pankadel anda makseraskustes kliendile mittekahjulikel tingimustel maksepuhkust.

3. eesmärk – 5 aasta pärast on krediidasutustel ja kredidivahendajatel (kiir- ja SMS-laenupakkujad) võimalus hinnata kliendi asjatundlikkust rohkemate andmete põhjal

Selleks komisjon:

a.Nõuab, et Eesti Vabariik töötaks välja finantstehingute registri, mis hõlmaks kõigi finantsteenuste kasutajate andmeid nende finantskohustuste kohta.

4. eesmärk – 5 aasta pärast on kiirlaenude andmine piisavalt reguleeritud.

Selleks komisjon:

a.Nõuab, et kiirlaenu teenuse jaoks on sätestatud kindlad õiguslikud reeglid.

b. Soovib kehtestada kiirlaenu teenuse kasutamisele vanusepiirang 21. eluaastani. 18.-21.-aastastele eraisikutele kehtestada kiirlaenu teenuse kasutamiseks piirangud, mille kohaselt vastavad kliendid peavad täitma teatud kindlad nõuded. Neid nõudeid kontrollitakse finantstehingute registri põhjal.

5. eesmärk – Inimeste vastutustundlikkus finantsteenuste tarbimisel on suurem.

Selleks komisjon:

a. Nõuab, et riik kehtestaks seaduse tasandil reeglid, mille kohaselt inimene peab olema võimeline määratlema laenuvõtmise eesmärgi ja omama ülevaadet oma majanduslikust olukorrast. Finantsteenuse tarbija on kohustatud hoolitsema selle eest, et tal oleks elementaarsed teadmised tarbitavast teenusest. Isik peab tegema aktiivset koostööd finantsteenuse pakkujaga oma kohustuste täitmiseks.

Põhiseaduskomisjon

1. eesmärk - makseraskustesse sattunud isikud on teadlikud erinevatest kvaliteetsetest infokanalitest, mis on loodud makseraskustes inimestele abiks

Selleks komisjon:

a. Looks uue või arendaks mõne olemasoleva portaali keskseks täielikku informatsiooni hõlmavaks informatsiooniallikaks makseraskustega tegelemiseks.

b. Nõuab, et sotsiaaltöötajate võrgustik ning võlanõustajad oleksid paremini teavitatud sellistest infokanalitest, mis on loodud makseraskustes inimestele makseraskustega tegelemiseks.

2. eesmärk – Riiklik regulatsioon võimaldab makseraskustesse sattunud isikutel maksejõuetusest välja tulla võlgade ümberkujundamise või füüsilise isiku pankroti välja kuulutamise kaudu

Selleks tuleks komisjoni arvates:

a. Töötada välja võlgade ümberkujundamise menetlus, mille kaudu ajutistes makseraskustes olevad isikud saaksid kohtult taotleda kava alusel võlgade ümberkujundamist, et vältida maksejõuetust. Teha isiku sissetulekutest ja võlgadest ülevaade, konsulteerida võlausaldajatega ja jõuda ühisele kokkuleppele.

b. Lihtsustada füüsilise isiku pankroti väljakuulutamist. Riik on kohustatud füüsilise isiku pankrotimenetluse kulud tasuma, mis välistaks raha puudumisel pankrotimenetluse raugemise. Muuta füüsilise isiku pankrot viielt aastalt 2 – 7 aastani, arvestades isiku soovi ja tegevust maksejõuetusse sattumisel ja maksejõuetusest välja tulemisel.

c. Arendada finantsnõustajate süsteemi, (finantsnõustajad peaksid olema kättesaadavamad ja mitme infokanali kaudu), mille tagajärjel erapooletud eksperdid saaksid aidata inimestel enda õiguste eest seista (suunavad vajadusel edasi juristi poole) ja nõustaksid neid võlgade ümberkujundamisega ja pankroti välja kuulutamise seotud küsimustes. Näiteks aitavad nad inimesel ja pangal lahendada vaidlusi ning jõuda kompromissile.